

тестування, а й застосовують інноваційні технології, зокрема нейроіміджинг, що дає змогу виявити структурні й функціональні відмінності мозку монолінгва й білінгва. Учені з'ясували, що білінгви більш сприйнятливі до знань, ніж монолінгви, вони *мають кращу здатність виділяти важливу інформацію за наявності відволікальних чинників*.

Природний дитячий білінгвізм, зокрема випадки, коли дитина в двомовній сім'ї говорить з кожним із батьків його/її рідною мовою, дає підстави вказувати на наявність двох рідних мов.

Визначення рідної мови у сучасному полікультурному середовищі залишається важливим з огляду на потребу самоідентифікації людини та її належності до певної етнічної групи. Це не втрачає актуальності й у випадку двох рідних мов, оскільки людина через мови може ототожнювати себе з відповідними етносами.

У новітніх дослідженнях поняття «рідна мова» часто корелює з поняттями «перша мова», «успадкована (єритажна) мова» і незавжди співвідносне з національністю особи.

Рідну мову характеризують як мінливе явище, залежне від суб'єктивних й об'єктивних чинників. Попри це, поняття «рідна мова» залишається актуальним у сучасній лінгвофілософії, оскільки постулює, що конкретна мова ціннісна для певної особистості та народу.

КУЦ Олена Володимирівна

ЕКСПЛІКАЦІЯ СИНТАКСИЧНОЇ СИНОНІМІЇ В ДЕРИВАЦІЙНІЙ ПАРАДИГМІ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ З ПРЕДИКАТОМ СТАНУ

Синтаксичні синоніми в транспозиційній парадигмі – це такі синтаксичні конструкції, що об'єднані спільною інваріантною семантикою й узагальненим граматичним значенням. Синоніміїним конструкціям властиві відмінності в засобах експлікації денотативної й конотативної семантики, предикатності, модальності й комунікативно-прагматичних особливостях. Синоніміїні відношення між синтаксичними синонімами в межах транспозиційної парадигми

ґрунтуються на власне-семантичній, семантико-синтаксичній і формально-граматичній структурах речення.

Розпізнавання похідних синтаксичних одиниць, на думку І. Р. Вихованця, можна здійснювати за критерієм належності / неналежності цих одиниць до дериваційних явищ модифікації чи транспозиції. Компонент дериваційної парадигми в ролі похідного речення відбиває процеси модифікаційної або транспозиційної природи [1, с. 167 – 169].

Синтаксична синонімія в дериваційній парадигмі речень, породжених предикатом стану, має таку експлікацію: двоскладне речення з предикатом стану й суб'єктом стану у формі називного відмінка → односкладне безособове речення з предикатом стану й суб'єктом стану у формі давального відмінка: *Дитина радісна* → *Дитині радісно*. Предикат стану вихідного речення виражений предикативним прикметником, предикат стану похідного речення представлений предикативним прислівником з семантикою внутрішнього стану істоти. У вихідному двоскладному реченні є семантичне, граматичне й комунікативне розмежування носія стану і стану, у похідному безособовому реченні граматично й комунікативно значущим є предикат стану в позиції реми, куди переміщується й суб'єкт з нашаруванням об'єктної семантики.

У двоскладних реченнях, предикати яких указують на фізіологічний або психічний стан живої істоти, зауважує К. Г. Городенська, називний відмінок суб'єкта стану нейтралізується внаслідок його переміщення в семантико-синтаксичну зону давального, при цьому зміни предиката стану торкаються лише форми його вираження, якість предиката лишається без змін: він зберігає навіть свою аналітичну форму, у межах якої предикативні прикметники трансформуються в предикативні прислівники. Роль головного члена таких безособових речень виконують аналітичні дієслова стану *весело, радісно, сумно, тепло* тощо. Деякі з них співвідносяться з відад'єктивними дієсловами на позначення того самого стану. Це дає підстави розглядати безособові речення з такими дієсловами стану у зв'язках похідності з двома типами двоскладних речень: реченнями з аналітичними дієсловами стану, вираженими предикативними прикметниками, і реченнями з дієсловами стану: *Дитині весело* ← *Дитина веселиться* ← *Дитина весела*; *Батькові було сумно* ← *Батько сумував* ← *Батько сумний*. Безособові речення з аналітичними дієсловами і давальним суб'єктастану можуть не мати

базового двоскладного речення, пор.: *Молод'ятим хороше; Пташенятам тепло*. Вони утворені на основі загального стосунку до вихідної моделі двоскладних речень [2, с. 73].

О. В. Годз у межах односкладних прислівникових речень із семантикою внутрішнього стану істоти виокремлює три значеннєві різновиди: речення, що характеризують фізичний, фізіологічний стан істоти; ті, що передають емоційно-психічний стан людини; ті, що характеризують інтелектуальний стан людини [3, с.8].

М. Я. Плющ зазначає, що давальний відмінок у позиції семантичного суб'єкта в односкладному реченні є облігаторним його компонентом, хоча віднесеність предикативної ознаки до її носія виражена непрямо: суб'єкт реалізовано не формою підмета, а додатка [5, с. 49 – 50]. О. Г. Межов зауважує, що в позиції давального суб'єкта стану перебувають найчастіше іменники-назви істот, рідше – назви частин організму: *Весело, легко стало Лаврінові* (Ю.Мушкетик), *Ногам стало тепло* (Б.Харчук) [4, с.136].

Отже, денотативна семантика синтаксичних конструкцій у межах транспозиційної парадигми зазнає видозмін у семантико-синтаксичній структурі й експлікована системою граматичних значень, властивих регулярним трансформаціям речень, між якими є синоніміїні відношення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ, 1993. 368 с.
2. Городенська К. Г. Дери́вація синтаксичних одиниць. Київ, 1991. 192 с.
3. Годз О. В. Синтаксична структура прислівникових речень в українській літературній мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. Київ, 2013. 18 с.
4. Межов О. Г. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць. Луцьк, 2012. 464 с.
5. Плющ М. Я. Словоформа в семантично елементарному та ускладненому реченні. Київ, 2011. 362 с.